

'Lùi' có nghĩa là tìn mà k đ c l ch s b t cho, còn g i là tìn l i qu , cũng m t tìn ng th i th ng m i

H n đem gia đình sang du l ch Paris . Khi h n v a t t nghi p C Nhân Văn Khoa thì mi n Nam thay đ i ch đ , và m i ng i tr thành th t nghi p. H n may m n th a h ng m t mi ng đ t r t r ng ngay ngo i ô Saigon , h n canh tác mi ng đ t đó, tr ng rau qu , nuôi gà v t, m m t quán cà phê nh đ s ng qua ngày. Thì gi r nh r i h n nghiên c u v m t môn h c mà h n g i là môn 'ngôn s'.

H n nói ngôn s tìn ng Pháp là philologie, tôi ch ng hi u gì c . H n gi i thích đó là môn h c nghiên c u l ch s , c u trúc và cách t o thành c a ngôn ng . Tôi v n mù t t. Năm 1980, h n nh tôi tìm m i bán nhà và đ t l y m i l ng vàng v t biên. Tôi tìm không ra, và h n i . Không ng nh th mà l i may. G n đây nhà đ t vùn v t lên giá, h n bán m t ph n khu đ t và tr thành tri u phú đô la. H n b o tôi :

- Bôn ba không qua th i v n. Mà y xông xáo nh th mà cu i cùng l i ch ng ra gì so v i tao. Cái nhà mà y h i b nh đ y. Tao là m t s n ph m c a t đoan xã h i. Chúng nó ăn h i l và buồn l u, nhi u tìn b n quá ph i mua nhà đ t đ t y, nh th mà tao giàu s . Tao bán h n năm ngàn mét đ t đ c vài ngàn cây, sau khi l ch s m t vài trăm cây.

- L ch s ?

- À, đó là m t tìn ng m i - h n c i to. Bây gi ng i ta không nói là đút lót hay đ a h i l n a,

x a r i ! Bâ y gi ng i ta nói là 'l ch s'. L ch s tr thành m t đ ng t. Làm cái gì cũng ph i l ch s m i xong; không bi t l ch s thì không s ng đ c. Tao nh m t th ng b n lạnh l l ch s giùm m i bán đ c mi ng đ t đ y. Th ng b n nh đó đ c m t trăm cây ti n lù i.

- Ti n lù i ?

- Đó cũng là m t t ; m i n a. 'Lù i' có nghĩa là ti n mà k đ c l ch s b t cho, còn g i là ti n l i qu , cũng m t ti ng th i th ng m i. Nó đ i năm trăm cây nh ng lù i cho m t trăm cây.

H n t ng v tôi m t cái túi xách tay Louis Vuiton và nói đó là là m t túi m . H n gi i thích 'm ' cũng là ti ng m i xu t hi n, dùng thay cho 'th i trang', hay 'm t' tr c đây. H n cho tôi m t s -mi l a và nói đó là l a th c ch không ph i l a đ u.

Tôi h i l a đ u là gì thì h n phá lên c i :

- Mà y l i th i quá r i.. Bâ y gi trong n c ng i ta không nói là 'gi ' n a mà nói là 'đ u'. Hàng đ u, b ng đ u, r u đ u, thu c đ u.

Tôi, s c nh ra h n là m t nhà ngôn s , bèn h i h n:

- Th mà y nghĩ gì v nh ng t m i này ?

H n b ng tr thành nghiêm trang, tr m m c m t lúc r i nói :

- Ngôn ng c a dân t c nào cũng g n li n v i l ch s . Cái gì th ng tr c và lâu dài cũng tr thành ám nh r i đi vào ngôn ng . Mà y th xem, ngôn ng c a n c nào cũng xoay quanh hai t 'có' và 'là', être et avoir, to be and to have. Ng i Vi t thì không có gì c mà cũng ch ng là gì c , ch có cái thân ph n nô l , b b c l t và đ ói tri n miên, vì th mà đ ng t c n b n c a ti ng

Vi t là 'ăn'.

Th ng b i thì g i là ăn thua, th ng nào th ng thì có ăn, th ng nào thua thì đối; sinh ho t ngh p thì g i là làm ăn, v ch ng ăn , ăn n m v i nhau, nói chuy n là ăn nói, r i ăn ý, ăn nh, ăn kh p... Ngay c lúc ch i nhau cũng cho ăn cái này cái kia, r a nhau là đ ăn mày, ăn nh t, ăn c p, ăn gi t. Cái gì cũng ăn c vì đối quanh năm, lúc nào cũng b mi ng ăn ám nh

H n d ng l i m t lúc r i nói ti p :

- Nhân lo i ti n tri n qua các th i k đ đá, đ đ ng, đ s t. Chúng ta còn có th i k đ đ u. N c mình đang th i k đ đ u. Bây gi cũng th , cái gì cũng đ u cáng c . Chính quy n đ u, Nhà N c đ u, nhà tr ng đ u... Cái gì cũng đ u c nên đ u hi n di n m t cách tr n áp qua ngôn ng .